

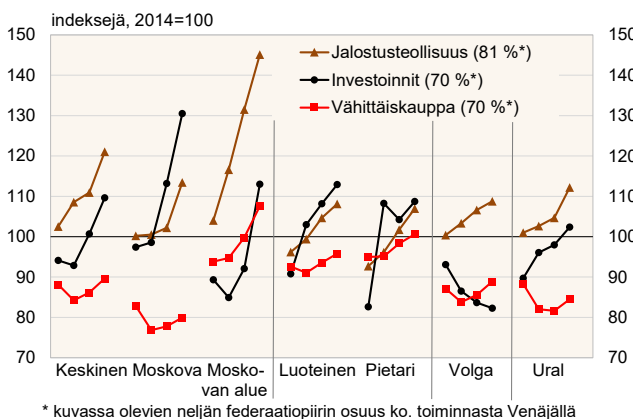
Venäjä

Venäjällä suuret alueelliset erot talouden kehityksessä. Jalostusteollisuuden tuotanto on viimeisen 3–4 vuoden aikana kasvanut yhtäjaksoisesti kaikilla kahdeksalla suuralueella eli federaatiopiirissä Siperiaa ja Kaukoitää lukuun ottamatta. Keskisellä suuralueella kasvu on ollut nopeaa, sillä Moskovan kaupunkia ympäröivällä ja monipuolisesti teollistuneella Moskovan alueella tuotanto on lisääntynyt kolmena viime vuonna yli 10 % vuodessa. Näiden kahden muodostamassa suurkeskittymässä on yli 15 % koko maan jalostusteollisuuden tuotannosta (pl. öljynjalostus). Myös luoteisen, Volgan ja Uralin federaatiopiirien jalostusteollisuus on kasvanut hyvin.

Investoinnit ovat elpyneet kahtena viime vuonna nopeasti keskeisessä federaatiopiirissä Moskovan ja Moskovan alueen useiden alojen investointien noustua. Myös luoteisella suuralueella investoinnit ovat kasvaneet ripeästi pari vuotta, mikä on johtunut paljolti Pietaria ympäröivällä Leningradin alueella tehtyjen kuljetussektorin investointien kovasta noususta. Keskisellä ja luoteisella suuralueella investoinnit ylittivät viime vuonna suunnilleen 10 prosentilla investointien puotamista edeltäneen vuoden 2014 tason. Kummankin suuralueen osuus investoinneista Venäjällä on kasvanut kahtena viime vuonna ja se oli vuonna 2018 yhteensä lähes 40 %.

Vähittäiskaupan myynti on toipunut vuonna 2015 tapahnutta kovaa luisuaan edeltäneelle tasolle vain harvalla Venäjän yli 80 hallintoalueesta. Nousun kärjessä on Moskovan alue osin siksi, että sinne on edelleen siirtynyt kauppaa Moskovasta. Moskovan alueen osuus koko maan vähittäismyynnistä on jatkanut nousuaan ja sen sekä Moskovan osuus oli yhteensä lähes 23 % vuonna 2018. Myös Pietarissa ja Leningradin alueella vähittäismyynti on palautunut vuoden 2014 lukemiin. Viidellä suuralueella oli myyntiä vielä viime vuonna peräti 10–15 % vähemmän kuin vuonna 2014.

Jalostusteollisuuden, investointien ja vähittäiskaupan reaalin kehitys keskeisillä suuralueilla ja -keskuksissa 2015–2018

Lähde: Rosstat

Kazakstanin presidentti luopui virastaan. Neuvostoliiton hajoamisesta lähtien Kazakstania hallinnut 78-vuotias Nursultan Nazarbajev ilmoitti yllättäen 19.3. luopuvansa presidentinvirasta. Parlamentin ylähuoneen puhemies Kasym-Žomart Tokajev hoitaa presidentin virkaa ensi vuonna päättyvän kauden loppuun asti. Täydellisen eläköitymisen sijaan Nazarbajev jatkaa turvallisuusneuvoston puheenjohtajana ja puolueensa puheenjohtajana. Vaikutusvallan säilymisestä kertoo myös se, että virkaan astuneen Tokajevin aloitteesta Kazakstanin pääkaupungin nimi muutettiin Astanasta Nursultaniksi.

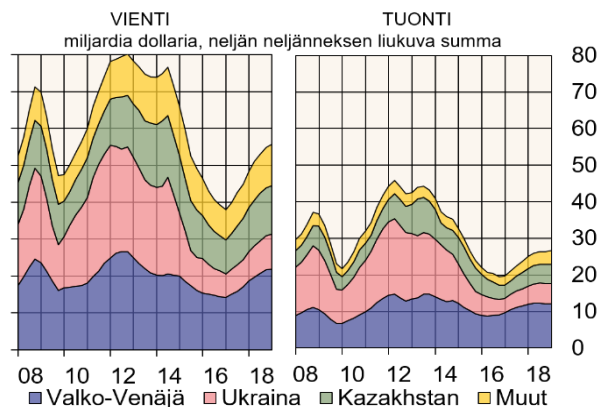
Koska Kazakstan on paljolti kuivaa autiomaata, sen 18 miljoonaa asukasta asuu lähinnä pohjoisessa vihreällä arolla tai etelässä vuoriston rinteillä. Reilu puolikas asukkaista on kazakkeja, mutta pohjoisilla aroalueilla asuu miljoonia venäläisiä. Osin mittavien luonnonvarojen ansiosta Kazakstanin elintaso on Keski-Aasian muista maista poiketen suunnilleen Venäjän tasolla. Kazakstan kuuluu Venäjän, Valko-Venäjän, Armenian ja Kirgistanin kanssa Euraasian talousliittoon.

Venäjä käy tiiviisti kauppaa naapurimaiden kanssa.

Itsenäisten valtioiden yhteisön (IVY) Venäjän kanssa muodostaneet 11 entistä neuvostotasavaltaa ovat Venäjälle merkittävä kauppakumppaniryhmä. Niillä on taloudellinen merkitys myös kauttakulkumaina, sillä ne muodostavat vyöhykkeen Venäjän, Euroopan unionin, Lähi-idän ja Kiinan väliin. Vuonna 2018 näiden maiden osuus sekä Venäjän tavaraviennistä että -tuonnista oli noin 11 %. Määrällisesti viennin raportoidaan kasvaneen toissa vuodesta viime vuoteen noin 10 %, mutta tuonnin pysyneen miltei samalla tasolla.

Venäjä vie fossiilisia polttoaineita erityisesti Valko-Venäjälle ja Ukraina. Sen sijaan Kaukasuksen ja Keski-Aasian mailla on omia fossiilivarantoja. Polttoaineiden lisäksi Venäjä vie näihin naapurimaihin koneita, kulkuneuvoja ja metallitavaroita. Keski-Aasiaan Venäjältä menee myös paljon elintarvikkeita. Venäjä tuo koneita Valko-Venäjältä ja Ukrainasta, malmia ja metallia Ukrainasta ja Kazakstanista ja elintarvikkeita Valko-Venäjältä ja Kaukasukselta.

Venäjän tavarakauppa IVY:n muodostaneiden maiden kanssa

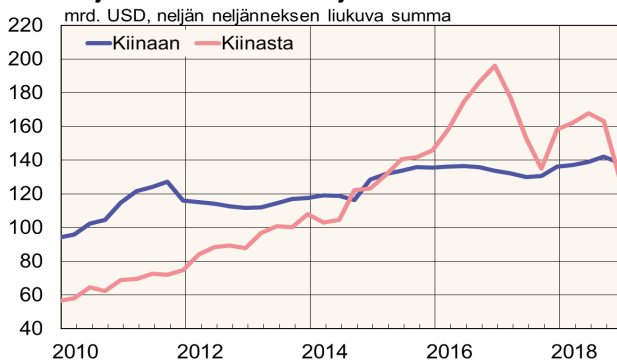
Lähde: Venäjän tulli.

Kiina

Suorien sijoitusten virta Kiinasta pieni jälleen viime vuonna, myös sijoitukset EU-maihin laskivat.

Kiinan kauppaministeriön mukaan suorien sijoitusten virta Kiinasta ulos oli viime vuonna 130 mrd. dollaria, mikä on 18 % vuotta 2017 vähemmän. Sijoitusten ulosvirta jäi hieman pienemmäksi kuin ulkomaisten suorien sijoitusten virta Kiinaan, joka oli 138 mrd. dollaria.

Suorien sijoitusten virrat Kiinasta ja Kiinaan

Lähde: Kiinan kauppaministeriö ja CEIC

Myös Kiinan ulkomaisia sijoituksia listaava *China Global Investment Tracker* (CGIT) -tilasto näyttää sijoitusten supistuneen selvästi vuosista 2016–2017. CGIT:n mukaan 40 % Kiinan sijoituksista suuntautui viime vuonna Eurooppaan. Aasian, Pohjois-Amerikan ja Afrikan osuus oli kunkin noin 15 %. Investoinnit Afrikkaan kasvoivat huomattavasti, kun ne usean viime vuoden ajan ovat olleet melko vähäisiä. Lähes 40 % sijoituksista meni viime vuonna CGIT:n mukaan metalli- ja energiasektorille, kun vuonna 2017 osuus oli alle 15 %. Investoinnit muille toimialoille vähenivät selvästi.

Mericsin ja Rhodiumin [raportin](#) mukaan Kiinan suorien sijoitusten virta EU-maihin oli viime vuonna 17 mrd. euroa, mikä on 40 % vähemmän kuin vuonna 2017 ja pienin sitten vuoden 2014. Iso-Britannian, Saksan ja Ranskan yhteenasettu osuus EU-maiden sijoituksista jäi alle puoleen, kun vuonna 2017 se oli yli 70 %. Sijoitukset Ruotsiin kasvoivat selvästi Geelyn sijoitettua 3 mrd. euroa lisää omistamaansa Volvoon. Kun vielä 2010-luvun alussa 80–90 % Kiinan sijoituksista EU:hun oli valtionyritysten tekemiä, jäi osuus Rhodiumin arvion mukaan viime vuonna reiluun 40 prosenttiin.

Kiinasta ulos virtaavia suoria sijoituksia on vähentänyt vuonna 2017 voimaan tullut Kiinan tiukempi ohjeistus ulkomaille tehtäville sijoituksille sekä kiinalaisyrittäjien tiukentunut rahoituksen saatavuus. Erityisesti viime vuonna useat velkaantuneet yritykset joutuivat luopumaan aiempina vuosina tekemistään sijoituksista. Mericsin ja Rhodiumin arvion mukaan EU-maissa kiinalaisyrittäjät myivät aiemmin hankkimia omistuksiaan viime vuonna ainakin 4 mrd. euron arvosta.

Tiukentunut sääntely-ympäristö vastaanottajamaissa on myös vaikuttanut Kiinan ulkomaisiin sijoituksiin. Viime vuosina

useat länsimaat ovat tiukentaneet maahan tulevien ulkomaisten sijoitusten ennakkovalvontaa ja myös EU hyväksyi vastikään tähän uudet säännöt (ks. [Viikkokatsaus 7/2019](#)). Ulkomaisten sijoitusten tasapuolinen kohtelu ja yhdenvertaiset kilpailuedellytykset nousivat jälleen esille presidentti Xin Euroopan-vierailun yhteydessä kuluneella viikolla.

Kiinan osuus kansainvälisistä patenttihakemuksista jo lähellä Yhdysvaltojen osuutta. YK:n alaisen Maailman tekijänoikeusjärjestö WIPO:n mukaan vuonna 2018 jätettiin kaikkiaan 253 000 PCT-patenttiyhteistyösopimuksen mukaista kansainvälistä patenttihakemusta. Tämä on 4 % enemmän kuin vuonna 2017. Pienestä laskusta huolimatta hakemuksia tuli edelleen eniten Yhdysvalloista ja sen osuus kaikista PCT-hakemuksista painui aavistuksen 22 prosenttiin. Kiinasta tulleiden hakemusten määrä kasvoi 9 % ja sen osuus nousi 21 prosenttiin.

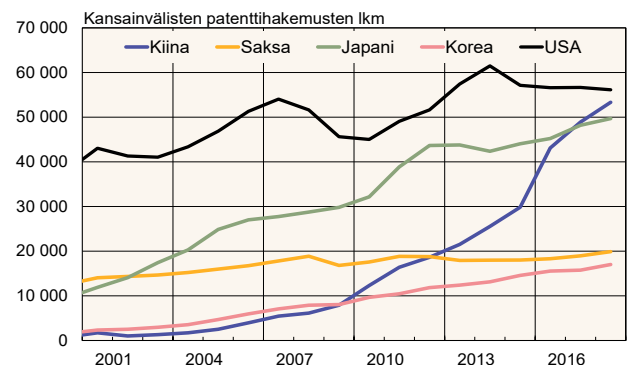
Aasian vahvaa panosta innovaatio- ja patenttirintamalla vahvistavat kolmantena oleva Japani (osuus hakemuksista 20 %) ja viidentenä oleva Etelä-Korea (7 %). Niiden välissä neljäntenä on Saksa (8 %). Kymmenestä suurimmasta PCT-patenttien hakijamaasta kuusi tulee läntisestä Euroopasta. Ensimmäisen kerran Aasian maista tulleiden hakemusten määrä nousi puoleen kaikista hakemuksista, kun Euroopan osuus oli runsaat 24 % ja Pohjois-Amerikan 23 %.

Aasian suuri paino näkyy myös eniten kansainvälisiä patenteja hakeneiden yritysten listalla. Listan kärjessä on kiinalainen Huawei yli 5 400 patenttihakemuksella ja toisena on japanilainen Mitsubishi Electric noin 2 800 hakemuksella. Näiden perässä seuraavat amerikkalaiset Intel ja Qualcomm. Kärkikymmenikköön mahtuvat lisäksi kaksi kiinalaista, kaksi koorealista sekä ruotsalainen ja saksalainen yritys.

Muut BRIC-maat painivat patenttihakemuksillakin mitaten aivan eri sarjassa kuin Kiina. Vaikka Intiasta tulleiden hakemusten määrä kasvoi 27 %, ei sen noin 2 000 hakemusta vastaa kuin vajaata prosenttia kaikista hakemuksista. Venäjältä tulleiden hakemusten määrä jäi alle tuhanteen ja Brasiiliasta tuli runsaat 600 hakemusta.

Suomesta lähtöisin olevien PCT-hakemusten määrä kasvoi viime vuonna 15 prosentilla runsaaseen 1 800 hakemukseen, mikä oikeutti 15. sijaan Intian ja Israelin jälkeen.

PCT-patenttihakemusten määrän kehitys kärkimaisissa

Lähde: WIPO